

Dietetic documentation

— Content, language and the meaning of standardization in Swedish dietitians' patient record notes

Vad och hur dietisten skriver i patientjournalen spelar stor roll för patientsäkerhet och kvalitet i hälso- och sjukvården. Bristfällig information eller otydligt språk kan leda till missförstånd som i värsta fall drabbar patienten och dennes rätt till en god vård. Endast ett fåtal studier har tidigare fokuserat på dietisters dokumentation i patientjournaler [1, 2]. Denna avhandling med titeln ”*Dietetic documentation — Content, language and the meaning of standardization in Swedish dietitians' patient record notes*”, är därmed en av de första studierna i världen att undersöka detta ämne.

ELIN LÖVESTAM

*Leg dietist, Doktor,
Institutionen för
kostvetenskap
Uppsala universitet
elin.lovestam@ikv.uu.se*

DET ÖVERGRIPANDE SYFTET med avhandlingen var att undersöka innehåll och språk samt betydelsen av standardisering i dietistanteckningar i svenska patientjournaler. Huvudhandledare var docent **Agneta Andersson**, och biträdande handledare dr **Afsaneh Koochek** och professor **Brita Karlström**.

Journalgranskningsinstrument

Tidigare studier kring den dokumentation som görs i patientjournaler av exempelvis sjuksköterskor, har visat att journalföringen ofta är fragmentarisk och osammanhängande, samt att essentiella delar av vården saknas i patientjournalen [3]. För att kunna undersöka om detta även gäller dietisters dokumentation blev det första steget i avhandlingen att utveckla ett jour-

nalgranskningsinstrument för dietister – *Diet-NCP-Audit*. Instrumentet bygger på de fyra huvudstegen i *Nutritionsbehandlingsprocessen* (NCP) och utarbetades först i en pilotversion av dietist **Stina Franzén** [4-6]. Därefter testade vi instrumentet och manualen avseende validitet och reliabilitet. Diet-NCP-Audit bygger på 14 punkter som ska poängsättas och där den totala poängen maximalt kan bli 26. Punkterna tar exempelvis upp huruvida nutritionsproblem, åtgärd eller målsättning för nutritionsbehandlingen finns tydligt dokumenterade i journalanteckningen, och om det språk som används är tydligt och lätt att förstå. Beroende av slutpoängen placeras den granskade journalanteckningen i någon av kvalitetsgrupperna A (20-26 poäng), B (13,5-19,5 poäng) eller C (0-13 poäng). Instrumentet visade

sig ha hög reliabilitet och validitet, vilket ledde oss till slutsatsen att instrumentet är lämpligt för att granska dietisters journalanteckningar. Efter att den vetenskapliga artikeln om instrumentet publicerades har ett flertal dietistverksamheter, både i och utanför Sverige, börjat använda Diet-NCP-Audit som en del i sitt arbete med dokumentationsutveckling. Instrumentet har tidigare även beskrivits i DietistAktuellt nr 5/2013.

Granskning av dietisters journalanteckningar

I den andra studien använde vi Diet-NCP-Audit för att granska 150 dietistanteckningar från patientjournaler skrivna avseende förstabesök i poliklinisk vård. Var och en av de 14 punkterna i journalgranskningsinstrumentet undersöktes, och även placeringen av anteckningarna i kvalitetsgrupp A, B eller C. Jämförelser gjordes även mellan anteckningar skrivna på sjukhus och anteckningar från vårdcentraler. I granskningen av de 150 anteckningarna varierade deras poäng mellan 8 och 21, med en median på 14.5. De flesta anteckningar (61 %) placerades i kvalitetsnivå B, därefter i nivå C (37 %). Endast 2 % placerades i nivå A. Jämförelsen mellan anteckningar från sjukhus respektive vårdcentraler visade att något fler av vårdcentralernas anteckningar placerades i kvalitetsnivå A. De punkter som i störst utsträckning fanns dokumenterade i anteckningarna var nutritionsproblem, åtgärd och grundläggande information om planerad uppföljning. De minst dokumenterade punkterna var målsättning för nutritionsbehandlingen, kopplingen mellan problem, etiologi och symptom/tecken, nutritionsordination samt mer detaljerad information om uppföljningen.

Språkanalys av dietistanteckningar

I den tredje studien gjorde vi en kritisk analys av språkliga mönster i 30 av dietistanteckningarna. Alla som läst en journalanteckning någon gång vet att språket i dem följer ett särskilt mönster som på många sätt avviker från vårt vardagliga språk. Till exempel skrivs informationen i patientjournaler på ett väldigt korthugget sätt och förkortningar av olika slag är mycket vanliga, vilket ju bland annat beror på att journalanteckningarna både skrivs och läses under tidspress. Tidigare kritiska analyser av sjuksköterskors och läkares språkanvändning i patientjournalerna har ofta visat att patientens perspektiv utelämnas ur patientjournalen, och att det språk som används på många sätt har en objektifierande funktion [7, 8]. I vår analys fokuserade vi på hur patienten och dietisten beskrivs och refereras till i journal-

anteckningarna. Analysmetoden har bland annat använts av språkvetare inom kritisk lingvistik och diskursanalys. Den lingvistiska analysen visade att anteckningarna innehöll flera språkliga mönster som utelämnade både patienten och dietisten som personer ur anteckningarna. Ett exempel på detta är t ex att meningen "jag rekommenderar patienten att äta mer grönsaker" i journalanteckningarna snarare skrivs "Rekommendation: mer grönsaker". Patienten refererades oftast till som "pat" eller "patienten" och dietisten hänvisade mycket sällan till sig själv, men i enstaka fall som "undertecknad" eller "UT". På så vis framträder i stort sett aldrig vare sig dietisten eller patienten som person i anteckningarna.

Avhandlingen försvarades vid Institutionen för kostvetenskap, Uppsala Universitet, den 20 november 2015. Opponent var dr Alison Steiber från The Academy of Nutrition and Dietetics.

Artiklar som ingår i avhandlingen:

Lövestam E., Orrevall Y., Koochek A., Karlström B., Andersson A. (2014). Evaluation of a Nutrition Care Process-based audit instrument, the Diet-NCP-Audit, for documentation of dietetic care in medical records. *Scandinavian Journal of Caring Sciences* 28(2):390-397.

Lövestam, E., Orrevall, Y., Koochek, A., Karlström, B., Andersson, A. (2015). Evaluation of Nutrition Care Process documentation in electronic patient records: Need of improvement. *Nutrition & Dietetics* 72(1):74-80.

Lövestam, E., Fjellström, C., Koochek, A., & Andersson, A. (2015). The power of language on patient-centredness: linguistic devices in the dietetic notes of patient records. *International Journal of Applied Linguistics* 25(2):225-245.

Lövestam E., Orrevall Y., Koochek A., Andersson A. The struggle to balance system and lifeworld – Swedish dietitians' experiences of the Nutrition Care Process and standardized terminology. (inskickat manuskript).

I denna studie använde vi ett kritiskt perspektiv utifrån de ideal om personcentrerad vård som finns i hälso- och sjukvården idag. Det innebär att vi i artikeln utifrån den språkliga analysen även diskuterar huruvida det kortfattade språket i patientjournalen kan påverka relationen mellan dietist och patient. I och med den tekniska utvecklingen och att många patienter idag själva kan logga in och läsa sin patientjournal hemifrån via internet, blir det också mer aktuellt för dietister och annan vårdpersonal att fundera över hur språket i journalanteckningen uppfattas av patienten.

Fokusgruppsstudie om NCP

Avhandlingens fjärde och sista studie tar upp dietisters erfarenheter av NCP och den standardiserade terminologin NCPT. Totalt 37 dietister från olika delar av Sverige har deltagit i fokusgruppsdiskussioner och delat med sig av sina erfarenheter och tankar kring NCP och NCPT. I analysen av diskussionerna fokuserade vi särskilt på NCP/NCPT i relation till dokumentationens kvalitet, relationen mellan patient och dietist samt dietistens yrkesroll. Den tyske filosofen **Habermas** begrepp *system* och *livsvärld* spelade stor roll i analysen [9]. Enligt Habermas kan man se två dimensioner eller sfärer i det moderna samhället, som till viss del konkurrerar: systemet som strävar mot standardisering, mätbarhet och effektivisering, och livsvärlden som istället strävar mot mänskliga relationer och en ökad förståelse mellan människor. Analysen ledde fram till tre olika teman: *Systemperspektiv*, *livsvärldsperspektiv* och *ihopvävning av de två olika perspektiven*. I systemperspektivet lyfte dietisterna att NCP ökar nutritionsvårdens struktur och mätbarhet och att dessa aspekter kan kopplas ihop med en kvalitativ och patientsäker vård. Även vikten av att synliggöra dietistens kompetens med hjälp av ett medicinskt och professionellt språk och strukturerade anteckningar lyftes här. I livsvärldsperspektivet betonades istället vikten av en helhetssyn på patienten, ett flexibelt förhållningssätt och en god relation mellan dietist och patient. Flera dietister tog upp att formuleringen av vissa termer i NCPT kan ses som hårda och förolämpande för patienten, och några ifrågasatte också huruvida hela patientens problembild verkligen kan rymmas i en standardiserad terminologi. I det tredje temat kombinerades de olika perspektiven och dietisterna tog upp olika strategier och förhållningssätt för att kunna ha ett flexibelt och patientcentrerat arbetssätt samtidigt som de använde den standardiserade terminologin och arbetsmodellen. De flesta dietister såg fördelar med både system- och livsvärldsperspektivet, och det var tydligt att många kände sig frustrerade för att det inte alltid är så lätt att kombinera de olika idealen med varandra.

Slutsatser

En av mina slutsatser i avhandlingen är att det behövs strategier för att förbättra kvaliteten på de anteckningar som skrivs av dietister i patientjournaler. Implementeringen av NCP(T) är en sådan strategi som under de senaste åren börjat tillämpas av dietister i många delar av världen. Det är tydligt att denna implementering är en del av dietistkårens professionsutveckling och att den av många också ses som en väg till ökad synlighet och status i hälso- och sjukvården. Samtidigt finns det dock en risk att denna standardisering leder till ett reduktionistiskt synsätt på patienten och dennes relation till mat och måltider.

Standardisering, patientsäkerhet, helhetssyn och patientcentrering är olika ideal som finns i sjukvården och som ibland kan vara svåra för dietisten att förena, både i och utanför patientjournalen. Det finns alltså ett behov av att diskutera hur dietistens terminologi och journalföring bör användas och utvecklas för att patienten i slutänden ska kunna få den bästa nutritionsvården.

Referenser

1. Havel-Smith, N., N.M. Lewis, and K.M. Eskridge, Orientation to nutrition care process standards improves nutrition care documentation by nutrition practitioners. *J Am Diet Assoc*, 2005. 105(10): p. 1582-9.
2. Biesemeier, C. and C.S. Chima, Computerized patient record: Are we prepared for our future practice? *Journal of the American Dietetic Association*, 1997. 97(10): p. 1099-1104.
3. Saranto, K. and U.M. Kinnunen, Evaluating nursing documentation - research designs and methods: systematic review. *J Adv Nurs*, 2009. 65(3): p. 464-76.
4. Franzén, S., et al., PP166-MON Dietitian chart recording needs improvement according to the NCP by ADA Clinical Nutrition Supplements, 2011. 6(1): p. 177.
5. Bueche, J., et al., Nutrition care process and model part I: the 2008 update. *J Am Diet Assoc*, 2008. 108(7): p. 1113-7.
6. Bueche, J., et al., Nutrition care process part II: using the International Dietetics and Nutrition Terminology to document the nutrition care process. *J Am Diet Assoc*, 2008. 108(8): p. 1287-93.
7. Heartfield, M., Nursing documentation and nursing practice: a discourse analysis. *J Adv Nurs*, 1996. 24(1): p. 98-103.
8. Hyde, A., et al., Modes of rationality in nursing documentation: biology, biography and the 'voice of nursing'. *Nursing Inquiry*, 2005. 12(2): p. 66-77.
9. Habermas, J., *The theory of communicative action: Lifeworld and system: A critique of functionalist reason*. Vol. 2. 1987, Boston: Beacon press.